

Ђорђе Куљић
Београд

УНУТРАШЊА БЕЗБЕДНОСТ ЕУ И САВРЕМЕНА МИГРАНТСКО-ИЗБЕГЛИЧКА КРИЗА

Сажетак

У раду се разматрају начини угрожавања унутрашње безбедности ЕУ у контексту савремене мигрантско-избегличке кризе 2015-2016; методолошки, рад се у највећој мери ослања на секундарне изворе података, тј. на различита истраживања о унутрашњој безбедности ЕУ, мигрантско-избегличкој кризи уопштено и као фактора угрожавања безбедности; указано је на развој система унутрашње безбедности унутар ЕУ од 1991. до данас, где су наведени најважнији усвојени документи у тој области, међу којима најважније место заузима Стратегија унутрашње безбедности из 2010. године; када је реч о утицају мигрантско-избегличке кризе на унутрашњу безбедност ЕУ, посебно је наглашена опасност од тероризма, који је издвојен као највећи безбедносни ризик, за разлику од других ризика који су такође наведени (организовани криминал, јачање радикално десних странака, економско слабљење); као један од главних узрочника терористичких напада у ЕУ, издвојен је и обрађен проблем интеграције миграната и избеглица у друштва земаља чланица ЕУ, који је означен као изразито озбиљна претња унутрашњој безбедности ЕУ; посебно су истакнути терористички напади у Француској и Немачкој, на које је утицао низ фактора; закључак је да мигрантско-избегличка криза 2015-2016 представља најозбиљнији безбедносни изазов за ЕУ у последњих неколико деценија, и да је појачана опасност од тероризма комбинација спољнополитичких (учешће ЕУ у интервенцијама на Блиском истоку) и унутарполитичких разлога (проблем интеграције миграната и избеглица)

Кључне речи: безбедност, ЕУ, избеглице, мигранти, терористички.

УВОД

Савремена мигрантско-избегличка¹ криза представља велики ризик за унутрашњу безбедност Европске уније. Иако је најозбиљнији интензитет ове кризе био током 2015. и 2016. године, она је и даље потенцијална опасност за ЕУ, и то посебно из разлога што сукоби у блискоисточним земљама (Сирији, на првом месту²), а који су довели до покретања великог броја становника тих земаља ка Европи, нису окончани. Чињеница да мигранти и избеглице и данас долазе са подручја у којима су се годинама одвијали жестоки оружани сукоби, посебно је ризична за безбедност ЕУ и њених чланица. Само ако се узму у обзир терористички напади који су погодили поједине чланице ЕУ у последње две или три године, може се створити реална слика о угрожености ЕУ. Генерално, Европска унија постала је мета терористичких напада из више разлога – прво, напади у Паризу новембра 2015. били су припремљени од раније и извели су их држављани Француске (повезани са Исламском државом), друго, ЕУ је постала база за регрутацију бораца Исламске државе (из Француске и Белгије је на ратишта у Сирији и Ираку отишло укупно око 1600 њихових држављана), треће, мигрантско-избегличка криза сама по себи представља базу за регрутацију бораца Исламске државе и узрокује повећање раздора између муслиманског света и западних чланица ЕУ, четврто, Исламска држава користи несугласице унутар ЕУ по питању ре-

1 У овом раду, користи се формулација „мигрантско-избегличка“ из разлога што нису само избеглице (на основу критеријума Конвенције УН из 1951.) ишле ка Европи у току кризе 2015. године, него је био присутан и одређен број оних који се сматрају обичним мигрантима; у случају миграната, одлука о мигрирању донета је слободно, не под спољним утицајем, док се избеглицама сматрају лица „која, бојећи се оправдано да ће бити прогоњена због своје расе, вере, националности, припадности некој социјалној групи или политичких мишљења, нађу изван земље чије држављанство имају и која не желе или, због тог страха, неће да траже заштиту те земље; или која, ако нема држављанства а налази се изван земље у којој је имало своје стално место боравка услед таквих догађаја, не могу или, због страха, не желе да се у њу врате“ (Конвенција УН из 1951, допуњена Протоколом из 1967.) – извор: Слободан Ђопић, Сања Ђопић, „Мигранти, азиланци, избеглице: одређење и разграничење основних појмова и импликације на правни статус лица и ниво њихове заштите“, *Теме*, Универзитет у Нишу, Ниш, год. ХЛ, бр. 1/2017, стр. 7-8

2 Управо се грађански рат у Сирији сматра „највећим светским покретачем расељења од 2011. до данас“ - Dr. Dinoj K. Upadhyay “Special report on Migrant Crisis in Europe: Causes, Responses and Complexities”, *Indian Council of World Affairs*, Sapru House, New Delhi, 2016, p. 4.

шавања мигрантско-избегличке кризе, и пето, најаве о могућем изласку појединих њених чланица слабе улогу ЕУ у међународним оквиринама.³ С обзиром на то да су се избеглице суочиле са рестриктивним мерама на спољним границама ЕУ, и да покушавају помоћу кријумчара људи доћи до жељених дестинација, мигрантско-избегличка криза има додира и са организованим криминалом, а што је додатно чини озбиљним безбедносним изазовом за ЕУ.⁴ На овом месту, треба указати на проблематику дефинисања термина „изазов“, пошто су присутне различите дефиниције овог термина.⁵ Међутим, једна општија дефиниција тумачи изазов као „*ситуацију која некога или нешто ставља на пробу*“,⁶ што даље имплицира да ситуација може имати позитиван или негативан исход.⁷ Уколико узмемо у обзир и то да безбедност представља кључну вредност и једну врсту законмерности у развоју не само човека, него и државе, друштва, и човечанства, и да обухвата дужу листу ризика,⁸ јасно је зашто је од велике важности тумачити мигрантско-избегличку кризу

3 Жељко Нинчић, „Мигрантска криза као безбедносна претња“, *Безбедност-полиција-грађани*, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Бањалука, бр. 3-4/16, стр. 95-96.

4 Siniša Tatalović, Darijo Malnar, „Sigurnosni aspekti izbjegličke krize“, *Političke analize*, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu, Zagreb, Vol. 6, No. 23, 2015, str. 24.

5 У свом раду „Безбедносни изазови, ризици или претње“, проф. др Предраг Илић, анализирао је неколико дефиниција термина „изазов“, „ризичи“ и „претње“ у безбедносном контексту, различитих аутора, и закључио да се синтагмом „изазови, ризици и претње“ обухвата све што на било који начин угрожава референтне објекте безбедности (без обзира да ли се ради о појединцу или држави), али да не може у потпуности бити синоним за чиниоце угрожавања безбедности из два разлога: да појам „безбедносни изазов“ не обухвата само негативне, него и позитивне чиниоце безбедности, и што не постоји прецизно разграничење на факторе и субјекте угрожавања безбедности – извор: проф. др Предраг Илић, „Безбедносни изазови, ризици и претње или чиниоци угрожавања безбедности“, *Правне теме*, Департман за правне науке Универзитета у Новом Пазару, Нови Пазар, година 1, бр. 2, 2013, стр. 49.

6 Дефиниција преузета из Филип Ејдус, *Међународна безбедност: теорије, сектори и нивои*, Службени гласник, Београдски центар за безбедносну политику, Београд, 2012, стр. 36.

7 Исто, стр. 36.

8 На листи могућих ризика по безбедност једног појединца налазе се незапосленост, нестабилно радно место, неадекватни услови рада, неједнаки приходи, инфлација, неадекватно социјално осигурање, инфективне и заразне болести, вируси попут HIV-а, неадекватна здравствена заштита, уништавање земљишта, несташица воде, поплаве, загађење воде, уништавање шума, насиље унутар породица и на радном месту, индустријске и саобраћајне несреће, државна репресија и гушење људских права..., извор – Ивана Љ. Илић-Крстић, *Социјално-еколошка безбедност, одрживи развој и квалитет живота: докторска дисертација*, Факултет заштите на раду у Нишу, Ниш, 2016. стр. 21-22.

са безбедносног аспекта. Отуда циљеве овог рада представља, с једне стране, указивање на начине угрожавања унутрашње безбедности ЕУ у ситуацији доласка великог броја миграната и избеглица, а са друге стране указивање на сам настанак и каснији развој политике унутрашње безбедности ЕУ. У том смислу, овај рад ослањаће се на доступна истраживања о унутрашњој безбедности ЕУ, избегличкој кризи генерално, али и као фактора угрожавања безбедности.

1. УНУТРАШЊА БЕЗБЕДНОСТ ЕУ

Формулисање унутрашње безбедносне политике на нивоу ЕУ дуги низ година није био једноставан задатак. Такорећи од свог настанка, ЕУ покушава да изгради адекватан оквир за унутрашњу безбедност. Међутим, тек ће распад Совјетског Савеза и, уопште, комунистичког блока 1991. године довести до промена по том питању, које су се огледале у значајном окретању према изградњи наднационалног карактера политике унутрашње безбедности. До тада, није се могло говорити о таквој врсти карактера политике према овом питању.⁹ Уговор из Мастрихта 1992. године био је први озбиљан корак ка озваничењу наднационалности ове проблематике,¹⁰ да би Амстердамски уговор из 1997. додатно оснажио карактер наднационалног управљања овом политиком, дајући већа овлашћења Европској комисији и Европском парламенту.¹¹ Овим уговором

9 Осим тога, значајно се променио концепт „непријатеља“ на начин да долази до појаве „недржавних актера“ (попут тероризма), давања већег значаја владавини права и заштити људских права, али и разликовања „тврдих“ и „меких“ безбедносних изазова, извор – Саша Ђорђевић, „Унутрашња безбедност Европске уније: дилеме, стратешки оквир и домети“, *Безбедност западног Балкана*, Београдски центар за безбедносну политику, Београд, бр. 17/2010, стр. 39-40.

10 Тим уговором било је предвиђено да следеће области спадају под сарадњу унутар Трећег стуба, тј. у оквиру Сарадње у унутрашњим пословима и правосуђу : политика азила, правила којима се регулише прелазак и контрола спољних граница, имиграциона политика и питања странаца, борба против зависности од дрога, против превара на међународном нивоу, правосудна сарадња у грађанским и кривичним стварима, сарадња царинских органа и полицијска сарадња - „Sloboda, bezbednost, pravda“, *Evropski pokret u Srbiji*, Београд, 2011, стр. 34-35.

11 Саша Ђорђевић, „Унутрашња безбедност Европске уније: дилеме, стратешки оквир и домети“, нав. дело, стр. 40.

успостављен је *Простор слободе, безбедности и правде*¹² (Area of freedom, safety and justice) што је био и циљ правосудне и полицијске сарадње у оквиру тадашњег трећег стуба ЕУ.¹³ Од тада, области виза, азила, миграција, слободног кретања лица, шенгенског простора и правосудне сарадње у грађанским стварима постају области над којима врховну ингеренцију имају институције изнад власти земаља чланица ЕУ.¹⁴ Потом су уследили важни документи попут Тампереа (1999), Хашког (2004) и Стокхолмског програма (2009), који су скицирали интенције за развој инструмената на унапређивању унутрашње безбедности ЕУ.¹⁵ У овом периоду, од изузетне важности био је и Лисабонски уговор из децембра 2009, који је укинуо трипартитну структуру и успоставио јединствени систем правних аката, тј. убрзао процес комунитаризације који је означио пребацивање предмета са међувладиног начина сарадње на наднационални, где су органи ЕУ добили значајнију улогу у процесу одлучивања.¹⁶ Пре свега, то се односи на јачање улоге парламента, Европског суда правде, креирање институције Канцеларија европског јавног тужиоца,¹⁷ али и на формирање Сталног комитета за унутрашњу безбедност (члан 71 Уговора о функционисању ЕУ), којег чине званичници министарстава унутрашњих послова чланица ЕУ и чија је сврха да координира, интегрише и креира ефективну и квалитетну сарадњу између свих институција ЕУ које су задужене за очување унутрашње безбедности (EUROPOL – Европска полицијска канцеларија, FRONTEX –

12 Под *простором слободе* подразумева се обезбеђивање слободног кретања људи и настањивања на територији ЕУ и заштита од свих видова дискриминације, *простор безбедности* односи се на заштиту грађана ЕУ од тешког криминала, тероризма, трговине људима, оружјем, дрогом, док *простор правде* подразумева једнак приступ правди свим грађанима ЕУ, сарадњу чланица у грађанским стварима и минимум заједничких правила које се односе на разне аспекте правосудне сарадње - *Sloboda, bezbednost, pravda*, нав. дело, str. 42.

13 Исто, str. 22, 24.

14 Исто, str. 43.

15 Raphael Bossong, Mark Rhinard, "The EU Internal security strategy – Towards a More Coherent Approach to EU security?", *Studia Diplomatica*, LXVI-2, 2013, p. 46; овде је важно поменути и корак начињен 2003. године усвајањем Европске стратегије безбедности, која је утврдила глобалне изазове, ризике и претње по ЕУ, дефинисала кључне циљеве у суочавању са свим изазовима, ризицима и претњама, и препознала неколико кључних безбедносних претњи по ЕУ: тероризам (може се сматрати да је сврстан као претња након напада 11.9.2001.), ширење оружја за масовно уништење, регионални конфликти, неуспеле државе, организовани криминал - Владимир М. Атељевић, *Међународно организовање и безбедносна институционализација европске уније: докторска дисертација*, Факултет политичких наука, Београд, 2016, стр. 280-281.

16 *Sloboda, bezbednost, pravda*, нав. дело, 50.

17 Исто, str. 53-55.

агенција за оперативно управљање сарадњом на спољним границама, EUROJUST – агенција која је задужена за координацију прекограничних истражних радњи).¹⁸

Врхунцем активности по питању унутрашње безбедности, може се сматрати усвајање Стратегије унутрашње безбедности ЕУ 2010. године, која је везана за идеју креирања органа на високом нивоу који би координисао оперативно-интерну безбедносну сарадњу унутар ЕУ. Но, пут до усвајања Стратегије није био једноставан и може се сматрати да је неуспех усвајања Устава ЕУ 2005. године одложио, али не и уништио идеју о доношењу једног акта који би формулисао интерну безбедносну сарадњу, поготово након терористичког напада на Лондон исте године. Тек је шпанско председавање ЕУ у првој половини 2010. значајно ишло у прилог јачању граничне безбедности, контра-терористичкој сарадњи и убрзало усвајање Стратегије, која је најексплицитнији документ када је реч о унутрашњој безбедности ЕУ, и представља последицу претпоставке да технолошки и друштвени трендови компликују природу модерних претњи и превазилазе капацитете за борбу са истима.¹⁹ Она покрива следећих пет области – Сузбијање међународних криминалних мрежа, Превенција тероризма и одговор на радикализацију и регрутовање, Повећање безбедности грађана и приватног сектора у сајбер простору, Повећање безбедности кроз управљање границама, Ефикасно управљање ванредним ситуацијама, и пружа стратешке смернице за акцију која би гарантовала унутрашњу безбедност и у наредном периоду.²⁰ Тако су формулисане мере у хоризонталној и вертикалној димензији, где у прве спадају правосудна и демократска контрола активности, проактиван приступ који се темељи на информацијама,²¹ правосудна сарадња у кривичним стварима, интегрисано управљање

18 Исто, str. 55, 69, 89, 92, 111.

19 Исто, str. 46, 47, 50.

20 Исто, str. 108, 110.

21 Саша Ђорђевић заступа став да ЕУ своју унутрашњу безбедност, заправо, и изграђује разменом криминалистичко-обавештајних података и да је за то највише заслужна појава безбедносних изазова, попут тероризма, прекограничног криминала, трговине људима, илегалних миграција; како би обезбедила „висок ниво заштите грађана“, у оквиру Простора слободе, безбедности и правде, ЕУ је унутар четири области успела развити систем унутрашње безбедности: размена информација и заједничко процењивање безбедносних претњи, стварање начина којима се олакшава прекогранична сарадња, делимична хармонизација националних система унутрашње безбедности и спровођење заједничких акција - Саша Ђорђевић, „Унутрашња безбедност Европске уније: дилеме, стратешки оквир и домети“, нав. дело, стр. 40-41.

границом, и настојање да путем иновација и информација из различитих области друштвеног живота буде пружен адекватан одговор на будуће безбедносне изазове, док у друге спадају различити нивои који се креирају путем међународне, регионалне и националне сарадње, спречавање тероризма и регрутовања терориста кроз креирање Европске мреже за надзор радикализације и помоћ цивилном друштву у борби против терористичке пропаганде, унапређење безбедности граница.²²

2. ВЕЛИКИ ИЗАЗОВ – ИЗБЕГЛИЧКА КРИЗА 2015-2016.

Мигрантско-избегличка криза представљала је велики изазов за унутрашњу безбедност ЕУ, и то највише у контексту повезаности миграната и избеглица са терористичким организацијама,²³ посебно када се узму у обзир раније поменути терористички напади широм Европе, али тероризам није једина претња. Наиме, уочава се читав низ безбедносних претњи различитог интензитета и обима, међу којима треба издвојити следеће – организовани криминал, раст странака радикално десне оријентације у земљама које прихватају велики број миграната и избеглица, као и значајно економско слабљење истих земаља.²⁴ Међутим, тероризам се наметнуо као најозбиљнија безбедносна претња, и отуда је реална претпоставка да су терористички напади у Европи у блиској вези са појачаним доласком миграната и избеглица. У ситуацији када велики број њих пристиже у развијене земље ЕУ, неминовно долази и до проблема њихове интеграције у тим земљама, а проблем интеграције посебно је видљив када је реч о тржишту рада, будући да се они суочавају са вишеструким препрекама, не само када се ради о запошљавању него кад се ради и о социјалној помоћи (примера ради, само једна од три особе које су затражиле азил у Холандији, старости између 15 и 64 године, има плаћен посао). Иако су многе од ових препрека препознате,²⁵ једна од најважнијих тиче се

²² *Sloboda, bezbednost, pravda*, нав. дело, стр. 110.

²³ Jure Tadić, Filip Dragović, Tonči Tadić, „Migracijska i izbjeglička kriza – sigurnosni rizici za EU“, *Policija i sigurnost*, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, Vol. 5, No. 1, 2016, str. 29.

²⁴ Жељко Нинчић, „Мигрантска криза као безбедносна претња“, нав. дело, стр. 94.

²⁵ Jo Ritzen, Martin Kahanec, „A sustainable immigration policy for the EU“, *IZA Policy Paper*, IZA – Institute of Labor Economics, Bonn, No. 126, 2017, p. 17.

недовољног познавања језика на којем се обавља професија, тј. језика земље у коју су дошли. И поред чињенице да су поједине земље ЕУ увеле обавезу за све имигранте да продубе знање језика земље у којој се налазе, као и националне културе, резултати су поражавајући пошто надлежне државне службе не кажњавају оне који не испуне ове критеријуме, нерадо или зато што нису у могућности,²⁶ а што указује на то да се они тумаче не само као безбедносна претња, него и као фактор који може озбиљно угрозити тржиште рада ЕУ, у смислу „преотимања“ радних места и отуда долази до настанка различитих баријера по том питању. У том смислу, разумљиво је испољавање великих разлика између чланица када је требало формулисати и применити јединствену политику према мигрантско-избегличкој кризи, пошто су се разлике по овом питању, у највећој мери, односиле управо на унутрашњу безбедност. Односно, долазак великог броја избеглица и миграната неминовно за последицу има укрштање различитих културних и верских образаца, што реално проузрокује напетости различитих врста у једном друштву.²⁷

Описани проблеми у вези интеграције у друштва западних чланица ЕУ, сасвим сигурно су озбиљан фактор који може „повући“ велики број миграната и избеглица у радикални исламитам.²⁸ Дрстичније формулисано, велику претњу по безбедност чланица ЕУ које су примиле велики број миграната и избеглице представља управо ризик од њихове неуспеле интеграције у социјалном смислу.²⁹ Под овим појмом подразумева се узајамни процес прихватања и адаптације између земље у коју се долази, тј. њеног друштва, и миграната и избеглица, у смислу постизања заједничког циља, а њихов долазак може бити тумачен из више различитих перспектива (социјалне, културне, политичке и економске).³⁰ У том смислу, важно је овом проблему приступити на озбиљан и одговоран начин, будући да питање интеграције може представљати предуслов за одржив економски раст и „подупирач“ ефикасној заштити избеглица. Међутим, прили-

26 Исто, р. 17.

27 Марко Стевовић, Михајло Црнобрња, „Безбедносна политика Европске уније и актуелна избегличка криза“, *Мегатренд ревија*, Мегатренд Универзитет, Београд, Vol. 12, No 3, 2015, стр. 336.

28 Andreea Florentina Nicolescu, “Current challenges of the European security caused by the refugee crisis. The EU’s fight against terrorism”, *CES Working Papers*, Volume IX, Issue 3, 2017, p. 175.

29 Исто, р. 29.

30 Atanas Dimitrov, Goran Angelos, “Refugee Integration in the EU: Challenges and Economic Impact”, *Economic Alternatives*, Sofia, Issue 4, 2017, p. 586.

ком њихове интеграције, често се не обраћа пажња на оно што они могу пружити земљи у којој се налазе, него се у први план истичу њихови недостаци.³¹ С друге стране, процес интеграције је сложен и састоји се од неколико елемената (савладавање језика земље у којој се налазе, право на приступ образовном и здравственом систему, на заснивање породице, социјалну помоћ, признање вештина и квалификација, учешће у социјалном и културном животу земље) и уколико су сви задовољени, сматра да се да је интеграција успешно окончана. Разумљиво је да испуњавање свих наведених елемената зависи од земље у којој се мигранти и избеглице налазе, из разлога што политичке, културне или економске специфичности сваке земље могу одредити темпо и максимум њиховог прилагођавања, као и наметање додатних критеријума од стране земље у којој се налазе.³²

Поред проблема које интеграција може носити са собом, треба издвојити неколико других фактора који су утицали на изазивање терористичких напада у Француској и Немачкој, два најмоћнијим земљама ЕУ, и који доказују хипотезу да је мигрантско-избегличка криза најозбиљнији изазов за унутрашњу безбедност ЕУ након Другог светског рата – изазивање страха у обе земље у циљу стварања панике и тензија, регрутовање нових бораца (поготово у Француској где живи велики број муслимана, подстицање тензија између Француза и муслиманске заједнице како би се појачао расизам), француско учешће у рату у Сирији, исмевање ислама и његових симбола, усвајање политике према избеглицама која је подстицала њихов долазак (случај Немачке) и на тај начин у своју земљу примила и борце Исламске државе.³³ Као додатни и снажнији доказ горе наведеној хипотези, могу послужити чињенице које се односе на изведене терористичке нападе од краја 2015. до почетка 2017. године. На првом месту је напад у Паризу који се догодио средином новембра 2015. када је погинуло 130 особа.³⁴ Затим су уследили напади у Бриселу марта 2016. године, у којима је погинуло близу 40 особа, напад у Ници јула исте године где је погинуло 86 особа, напад у Немачкој децембра исте године где је настрадало 11 особа, као и напад у Стокхолму априла 2017. године, када је по-

31 Исто, р. 586.

32 Исто, р. 588.

33 Andreea Florentina Nicolescu, „Current challenges of the European security caused by the refugee crisis. The EU's fight against terrorism“, нав. дело, р. 181.

34 Милан Милошевић, Првослав Карановић, Урош Митровић, „Бес, страх и одмазда“, <http://www.vreme.co.rs/cms/view.php?id=1343522>, датум 7.4.2018.

гинуло 5 особа.³⁵ Као што се може уочити, Француска и Немачка изразито се издвајају као земље које су претрпеле најсмртоносније терористичке нападе и након наведених напада, дошло је до промена у законима обе земље који се односе на тероризам и имиграцију и водиле су формулисању и примени оштрије политике према мигрантима и избеглицама.³⁶ Упркос мишљењима да није било основа за овај приступ, из разлога што избеглице и мигранте не стоје иза већине почињених терористичких напада,³⁷ овај рад сматра да је сасвим оправдана хипотеза да постоји снажна веза између учесталих терористичких напада у периоду 2015-2017 и мигрантско-избегличке кризе. Довољно је узети у обзир чињеницу да су мигранти и избеглице у огромном проценту муслиманске вероисповести, што аутоматски повлачи са собом ризик од слабљења културног идентитета западних земаља, а у најновијим терористичким нападима, који су за циљ имали остваривање панисламистичких циљева, била је, у складу с тим, изражена религијска димензија.³⁸ Затим, долазак великог броја миграната и избеглица из земаља које су претрпеле озбиљне грађанске ратове и у којима су деловале најразличитије терористичке групе, неминовно повлачи ризик од тероризма и у оним земљама које они користе само као транзит, а што се дуже задржавају, ризик од терористичких напада (или других врста терористичких активности) постаје све већи. Отуда не могу бити зачуђујући напади који су се догодили у Француској, будући да је она учествовала у бомбардовању блискоисточних земаља, или у Немачкој, која је на други начин подржавала војне интервенције на Блиском истоку.³⁹ У случају да се као тачни узму подаци да је у ЕУ током мигрантско-избегличке кризе ушло више хиљада терориста,⁴⁰ нема сумње да је ова криза представљала један од најважнијих узрока озбиљном нарушавању унутрашње безбедности ЕУ, које се манифестовало путем наведених терористичких напада.

35 Andreea Florentina Nicolescu, „Current challenges of the European security caused by the refugee crisis. The EU’s fight against terrorism“, нав. дело, р. 180.

36 Scimeca M. Taylor, „The European immigration crisis: an analysis of how terror attacks have affected immigrant and refugee populations in Western Europe“, *Honors in the Major Theses*, 202, 2017 р. 45-49.

37 Исто, р. 53.

38 Јоко Драгојловић, Милован Јовановић, „Мигрантска криза – безбедносни изазови, ризици и претње“, *Култура полиса*, Нови Сад, бр. 30, 2016, стр. 67.

39 Исто, стр. 67.

40 Исто, стр. 67.

ЗАКЉУЧАК

Током целокупног свог постојања, Европска унија суочавала се са различитим изазовима безбедносне врсте. Међутим, мигрантско-избегличка криза 2015-2016 суочила је ЕУ са изразито озбиљним изазовом за њену унутрашњу безбедност. У ситуацији када је велики број миграната и избеглица кренуо пут земаља ЕУ (првенствено према Француској, Немачкој, али и другим развијеним земљама западне Европе), манифестовали су се различити проблеми у њиховом адекватном збрињавању и интеграцији, који су имали утицаја и на настанак безбедносних ризика. Од свих могућих и бројних ризика, у раду је наглашена опасност од тероризма. Како је показано, земље запада ЕУ задесио је низ озбиљних терористичких напада у којима је погинуло више стотина особа, и то непосредно након најјачег интензитета мигрантско-избегличке кризе. С обзиром да су мигранти и избеглице у великом броју исламске вероисповести, сви терористички напади имали су изражену религијску димензију. Посебно је нападима била погођена Француска, у којој постоји снажна исламска заједница. У којој мери је неуспела интеграција миграната и избеглица утицала на њихову радикализацију у правцу тероризма, није једноставно утврдити, будући да су проблеми интеграције особа исламске вероисповести у Француској присутни више деценија уназад. Међутим, у овом раду на проблем интеграције посебно је указано и то питање никако не би смело бити маргинализовано у свим будућим истраживањима узрока угрожавања унутрашње безбедности ЕУ, у контексту мигрантско-избегличке кризе 2015-2016. Такође, указано је и на низ других фактора који су утицали на терористичке нападе, где се посебно истиче чињеница да су мигранти и избеглице стигли са подручја у којима су деловале најразличитије терористичке групе и да, у том смислу, постоји реалан ризик да је у ЕУ дошао и одређени број скривених терориста. Освета због војних интервенција које су земље запада извршиле у њиховим земљама, може се сматрати најважнијим разлогом терористичких напада које су извршили. Али, како је у раду показано, никако се не сме занемарити проблем њихове интеграције у западним земљама, и отуда би најадекватнији закључак био да суштину узрока терористичких напада у ЕУ, као највеће опасности за унутрашњу безбедност ЕУ, заправо представља комбинација конкретних унутарполитичких (неуспела интеграција) и

спољнополитичких (учешће у војним интервенцијама у блиско-источним земљама) потеза ЕУ. Разумљиво је да напади никако не могу бити правдани ни у једном смислу, али је сасвим сигурно да проблем угрожавања унутрашње безбедности треба да буде разматран и са аспекта одговорности ЕУ.

ЛИТЕРАТУРА

- Атељевић М. Владимир, *Међународно организовање и безбедносна институционализација Европске уније*, докторска дисертација, Факултет политичких наука, Београд, 2016, стр. 1-424.
- Драгојловић Јоко, Јовановић Милован, „Мигрантска криза – безбедносни изазови, ризици и претње“, *Култура полиса*, Нови Сад, бр. 30, 2016, стр. 61-70.
- Ђорђевић Саша, „Унутрашња безбедност Европске уније: дилеме, стратешки оквир и домети“, *Безбедност западног Балкана*, Београдски центар за безбедносну политику, Београд, бр. 17/2010, стр. 37-50.
- Ејдус Филип, *Међународна безбедност: теорије, сектори и нивои*, Службени гласник, Београдски центар за безбедносну политику, Београд, 2012.
- Илић Предраг, „Безбедносни изазови, ризици и претње или чиниоци угрожавања безбедности“, *Правне теме*, Депарتمان за правне науке Универзитета у Новом Пазару, Нови Пазар, год. 1, бр. 2, стр. 32-51.
- Илић-Крстић Љ. Ивана, *Социјално-еколошка безбедност, одрживи развој и квалитет живота: докторска дисертација*, Факултет заштите на раду, Ниш, 2016. стр. 1-295.
- Милошевић Милан, Карановић Првослав, Митровић Урош, „Бес, страх и одмазда“, <http://www.vreme.co.rs/cms/view.php?id=1343522>, датум 7.4.2018.
- Нинчић Жељко, „Мигрантска криза као безбедносна претња“, *Безбедност-полиција-грађани*, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Бањалука, бр. 3-4/16, стр. 85-103.
- Стевовић Марко, Црнобрња Михајло, „Безбедносна политика Европске уније и актуелна избегличка криза“, *Мегатренд ревија*, Мегатренд Универзитет, Београд, Vol. 12, No 3, стр. 329-343.
- Ђошић Слободан, Ђошић Сања, „Мигранти, азиланти, избеглице: одређење и разграничење основних појмова и импликације на правни статус лица и ниво њихове заштите“, *Теме*, Универзитет у Нишу, Ниш, год. XXI, бр. 1/2017, стр. 1-22.
- Bossong Raphael, Rhinard Mark, “The EU Internal security strategy – Towards a More Coherent Approach to EU security?”, *Studia Diplomatica*, LXVI-2, 2013, p. 45-58.
- Dimitrov Atanas, Angelos Goran, “Refugee Integration in the EU: Challenges and Economic Impact”, *Economic Alternatives*, Sofia, Issue 4, 2017, p. 584-600.
- Nicolescu Andreea Florentina, “Current challenges of the European security

- caused by the refugee crisis. The EU's fight against terrorism", *CES Working Papers*, Volume IX, Issue 3, 2017, p. 174-194.
- Ritzen Jo, Kahanec Martin, "A sustainable immigration policy for the EU", *IZA Policy Paper*, No. 126, IZA – Institute of Labor Economics, Bonn, p. 1-29.
- Sloboda, bezbednost, pravda*, Evropski pokret u Srbiji, Beograd, 2011.
- Tadić Jure, Dragović Filip, Tadić Tonči, „Migracijska i izbjeglička kriza – sigurnosni rizici za EU“, *Policija i sigurnost*, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, Vol. 5, No. 1, 2016, str. 14-42.
- Tatalović Siniša, Malnar Darijo, „Sigurnosni aspekti izbjegličke krize“, *Političke analize*, Fakultet političkih znanosti u Zagrebu, Zagreb, Vol. 6, No. 23, 2015, str. 23-29.
- Taylor M. Scimeca, "The European immigration crisis: an analysis of how terror attacks have affected immigrant and refugee populations in Western Europe", *Honors in the Major Theses*, 202, 2017, p. 1-77.
- Upadhyay K. Dinoj, "Special report on Migrant Crisis in Europe: Causes, Responses and Complexities", *Indian Council of World Affairs*, Sapru House, New Delhi, 2016, p. 1-34.

Djordje Kuljic

INTERNAL SECURITY EU AND MODERN MIGRANT-REFUGEE CRISIS

Resume

This paper analysis the ways of endanger internal security of European union, in the context of the modern migration-refugee crisis. In the beginning, it is pointed on the development of the system of the internal security EU. After several documents in the period 1990-2010, where the topic of the internal security set on the institutional level, the main document in this field has been adopted in 2010 as Strategy of internal security EU. The main conclude is that, beside all other security risks in the context of migrant-refugee crisis, terrorism is the biggest security risk for states and citizens of the EU. There is several reasons for arrise of terrorism, but this analysis consider problems in integration migrants and refugees in west countries, such as France and Germany, as very important in understanding terrorist attacks in the period 2015-2016, when more than 100 people has been killed. Problems in integration mainly is refer on the obstacles in the mutual acception and adaption both migrants and refugees and inhabitants of the countries where they want to live. Fact that migrants and refugees are mainly Muslims, is one of the key reasons why they have difficulties to acquire confidence of the domicile population. Also, beside problems in integration, it is important to mention participation west european countries in military interventions in countries in the Middle East, from where the most migrants and refugees are coming. Combination of this two factors makes migrant-refugee crisis 2015-2016 one of the most serious security risks for the European union after World War II.

Keywords: safety, EU, migrants, refugees, terroristic.